

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Факультет інформатики та обчислювальної техніки
Кафедра обчислювальної техніки**

**Лабораторна робота №3
З дисципліни «Методи оптимізації та планування»
ПРОВЕДЕННЯ ТРЬОХФАКТОРНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З
ВИКОРИСТАННЯМ ЛІНІЙНОГО РІВНЯННЯ РЕГРЕСІЇ**

ВИКОНАВ:
*Студент II курсу ФІОТ
Групи ІО-91
Кондратюк П.І. - 9116
Варіант № 12*

ПЕРЕВІРИВ:
*асистент
Регіда П.Г.*

Київ 2021 р.

Мета:

Провести дробовий трьохфакторний експеримент. Скласти матрицю планування, знайти коефіцієнти рівняння регресії, провести 3 статистичні перевірки.

Варіант завдання:

Варіант	X ₁		X ₂		X ₃	
	min	max	min	max	min	max
112	-40	20	-35	15	20	25

Лістинг програми:

```
from random import *
import numpy as np
from numpy.linalg import solve
from scipy.stats import f, t
from functools import partial
```

```
class FractionalExperiment:
```

```
    def __init__(self, n, m):
        self.n = n
        self.m = m
        self.x_min = (-40 - 35 + 20) / 3
        self.x_max = (20 + 15 + 25) / 3
        self.y_max = round(200 + self.x_max)
        self.y_min = round(200 + self.x_min)
        self.x_norm = [[1, -1, -1, -1],
                        [1, -1, 1, 1],
                        [1, 1, -1, 1],
                        [1, 1, 1, -1],
                        [1, -1, -1, 1],
                        [1, -1, 1, -1],
                        [1, 1, -1, -1],
                        [1, 1, 1, 1]]
        self.x_range = [(-40, 20), (-35, 15), (20, 25)]
        self.y = np.zeros(shape=(self.n, self.m))
        self.y_new = []
        for i in range(self.n):
            for j in range(self.m):
                self.y[i][j] = randint(self.y_min, self.y_max)
        self.y_av = [round(sum(i) / len(i), 2) for i in self.y]
        self.x_norm = self.x_norm[:len(self.y)]
        self.x = np.ones(shape=(len(self.x_norm), len(self.x_norm[0])))
        for i in range(len(self.x_norm)):
            for j in range(1, len(self.x_norm[i])):
                if self.x_norm[i][j] == -1:
                    self.x[i][j] = self.x_range[j - 1][0]
                else:
                    self.x[i][j] = self.x_range[j - 1][1]
        self.f1 = m - 1
        self.f2 = n
        self.f3 = self.f1 * self.f2
        self.q = 0.05

    def regression(self, x, b):
```

```

y = sum([x[i] * b[i] for i in range(len(x))])
return y

def count_koefs(self):

    mx1 = sum(self.x[:, 1]) / self.n
    mx2 = sum(self.x[:, 2]) / self.n
    mx3 = sum(self.x[:, 3]) / self.n
    my = sum(self.y_av) / self.n
    a12 = sum([self.x[i][1] * self.x[i][2] for i in range(len(self.x))]) / self.n
    a13 = sum([self.x[i][1] * self.x[i][3] for i in range(len(self.x))]) / self.n
    a23 = sum([self.x[i][2] * self.x[i][3] for i in range(len(self.x))]) / self.n
    a11 = sum([i ** 2 for i in self.x[:, 1]]) / self.n
    a22 = sum([i ** 2 for i in self.x[:, 2]]) / self.n
    a33 = sum([i ** 2 for i in self.x[:, 3]]) / self.n
    a1 = sum([self.y_av[i] * self.x[i][1] for i in range(len(self.x))]) / self.n
    a2 = sum([self.y_av[i] * self.x[i][2] for i in range(len(self.x))]) / self.n
    a3 = sum([self.y_av[i] * self.x[i][3] for i in range(len(self.x))]) / self.n

    X = [[1, mx1, mx2, mx3], [mx1, a11, a12, a13], [mx2, a12, a22, a23], [mx3,
a13, a23, a33]]
    Y = [my, a1, a2, a3]
    B = [round(i, 2) for i in solve(X, Y)]
    print('\nPівняння регресії')
    print(f'y = {B[0]} + {B[1]}*x1 + {B[2]}*x2 + {B[3]}*x3')

    return B

def dispersion(self):

    res = []
    for i in range(self.n):
        s = sum([(self.y_av[i] - self.y[i][j]) ** 2 for j in range(self.m)]) /
self.m
        res.append(s)
    return res

def kohren(self):

    q1 = self.q / self.f1
    fisher_value = f.ppf(q=1 - q1, dfn=self.f2, dfd=(self.f1 - 1) * self.f2)
    G_cr = fisher_value / (fisher_value + self.f1 - 1)
    s = self.dispersion()
    Gp = max(s) / sum(s)
    return Gp, G_cr

def student(self):

    def bs():
        res = [sum(1 * y for y in self.y_av) / self.n]
        for i in range(3):
            b = sum(j[0] * j[1] for j in zip(self.x[:, i], self.y_av)) / self.n
            res.append(b)
        return res

    S_kv = self.dispersion()
    s_kv_aver = sum(S_kv) / self.n

    s_Bs = (s_kv_aver / self.n / self.m) ** 0.5

```

```

Bs = bs()
ts = [abs(B) / s_Bs for B in Bs]
return ts

def fisher(self, d):
    S_ad = self.m / (self.n - d) * sum([(self.y_new[i] - self.y_av[i]) ** 2 for i
in range(len(self.y))])
    S_kv = self.dispersion()
    S_kv_aver = sum(S_kv) / self.n
    F_p = S_ad / S_kv_aver
    return F_p

def check(self):
    student = partial(t.ppf, q=1 - 0.025)
    t_student = student(df=self.f3)

    print('\nПеревірка за критерієм Кохрена')
    Gp, G_kr = self.kohren()
    print(f'Gp = {Gp}')
    if Gp < G_kr:
        print(f'З ймовірністю {1 - self.q} дисперсії однорідні.')
    else:
        print("Необхідно збільшити кількість дослідів")
        self.m += 1
        FractionalExperiment(self.n, self.m)

    ts = self.student()
    print('\nПеревірка значущості коефіцієнтів за критерієм Стюдента')
    print('Критерій Стюдента:\n', ts)
    res = [t for t in ts if t > t_student]
    B = self.count_koefs()
    final_k = [B[ts.index(i)] for i in ts if i in res]
    print('Коефіцієнти {} статистично незначущі, тому ми виключаємо їх з
рівняння.'.format(
        [i for i in B if i not in final_k]))

    for j in range(self.n):
        self.y_new.append(self.regression([self.x[j][ts.index(i)] for i in ts if
i in res], final_k))

    print(f'\nЗначення "y" з коефіцієнтами {final_k}')
    print(self.y_new)

    d = len(res)
    f4 = self.n - d
    F_p = self.fisher(d)

    fisher = partial(f.ppf, q=1 - 0.05)
    f_t = fisher(dfn=f4, dfd=self.f3)
    print('\nПеревірка адекватності за критерієм Фішера')
    print('Fp =', F_p)
    print('F_t =', f_t)
    if F_p < f_t:
        print('Математична модель адекватна експериментальним даним')
    else:
        print('Математична модель не адекватна експериментальним даним')

experiment = FractionalExperiment(7, 8)
experiment.check()

```

Результат виконання роботи:

```
Run: lab3 (1) x
"C:\Users\Office user\PycharmProjects\untitled1\venv\Scripts\python.exe" "C:/Users/Office user/.PyCharmCE2019.3/config/scratches/lab3.py"

Перевірка за критерієм Кохрена
Gr = 0.20316928064463305
З ймовірністю 0.95 дисперсії однорідні.

Перевірка значущості коефіцієнтів за критерієм Стюдента
Критерій Стюдента:
[145.09077378324173, 145.09077378324173, 2102.6150945265936, 1979.7386816928959]

Рівняння регресії
y = 199.61 + -0.05*x1 + -0.03*x2 + -0.01*x3
Коефіцієнти [-0.05] статистично незначущі, тому ми виключаємо їх з рівняння.

Значення "y" з коефіцієнтами [199.61, 199.61, -0.03, -0.01]
[400.07000000000005, 398.52000000000004, 400.02000000000004, 398.57000000000005, 400.02000000000004, 398.57000000000005, 400.07000000000005]

Перевірка адекватності за критерієм Фішера
Fr = 6892.216604830702
F_t = 2.7939488515842408
Математична модель не адекватна експериментальним даним

Process finished with exit code 0
```

Висновок:

В даній лабораторній роботі я провела дробовий трьохфакторний експеримент з трьома статистичними перевірками і отримала коефіцієнти рівняння регресії.

Контрольні запитання:

- 1. Що називається дробовим факторним експериментом?**
Дробовим факторним експериментом називається експеримент з використанням частини повного факторного експерименту.
- 2. Для чого потрібно розрахункове значення Кохрена?**
Розрахункове значення Кохрена використовують для перевірки однорідності дисперсій.
- 3. Для чого перевіряється критерій Стюдента?**
За допомогою критерію Стюдента перевіряється значущість коефіцієнтів рівняння регресії.
- 4. Чим визначається критерій Фішера і як його застосовувати?**
Критерій Фішера використовують при перевірці отриманого рівняння регресії досліджуваному об'єкту.